

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Första Kammaren. N:o 3.

Torsdagen den 27 Januari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Justerades 8 protokollsutdrag för den 26 och protokollet för den 21 dennes.

Föredrogs och hänvisades till ett Tillfälligt Utskott Herr *Schönbecks* den 26 dennes bordlagda motion, N:o 7, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande de med rektorsbefattningen vid Malmö högre elementarläroverk förenade inkomster.

Följande motioner väcktes och bordlades, nemligen:

N:o 8, af Herr *Croneborg*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om meddelande af förändrade föreskrifter rörande s. k. arbetsbetygs utfärdande;

N:o 9, Herr *Hammarhjelm*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser rörande skogsliqvider vid laga skiften;

N:o 10, af *densamme*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om uppgörande af förslag till förändrade stadganden rörande boställsinnehafvares eller arrendators dispositionsrätt till skog å boställe eller annan staten tillhörig egendom;

N:o 11, af Herr *Hedlund*, om beviljande af ett penningebelopp å 10,000 kronor åt Filosofie Doktorn M. Wiberg;

N:o 12, af Herr *Almquist*, om vidtagande af åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning m. m.; samt

N:o 13, af Herr *Wallenius*, om förändrad lydelse af § 1 i gällande förordning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Anmälades och bordlades Riksdagens Kanslideputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjenstemän i Riksdagens kansli.

Kammaren åtskildes kl. 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 28 Januari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 27 och protokollet för den 22 dennes.

Föredrogs och hänvisades till ett Tillfälligt Utskott Herr *Croneborgs* den 27 dennes bordlagda motion, N:o 8, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om meddelande af förändrade föreskrifter rörande s. k. arbetsbetygs utfärdande.

Föredrogs och hänvisades till ett Tillfälligt Utskott Herr *Hammarhjelm*s den 27 dennes bordlagda motion, N:o 9, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till förändrade bestämmelser rörande skogsliqvider vid laga skiften.

Föredrogs Herr *Hammarhjelm*s den 27 dennes bordlagda motion, N:o 10, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af förslag till förändrade stadganden rörande boställsinnehafvares eller arrendators dispositionsrätt till skog å boställe eller annan staten tillhörig egendom.

Herr Hedlund: Med det största intresse har jag tagit del af Herr Hammarhjelm's föreliggande motion. Dock tror jag mig deri hafva funnit en lucka, och det är med anledning deraf jag anhåller att få yttra några ord.

Det måste fordras icke så liten tid, innan den skogslagstiftning, som Herr Hammarhjelm föreslagit, kan bringas till lag ens på papperet. Under den tid, som dessförinnan kommer att förflyta, skola säkerligen många boställen utarrenderas, och fråga uppstår då, huru man vid dessa kontrakts uppgörande skall förfara. Jag föreställer mig, att om Herr Hammarhjelm's motion, såsom jag hoppas, kommer att vinna framgång, den dock, för att leda till det dermed afsedda resultatet, fordrar ett amendement, och såsom sådant vågar jag föreslå, att i de kontrakt, som uppgöras innan den föreslagna lagen kommer att träda i verket, införes en klausul, att arrendatorn i afseende på hushållningen med boställets skog skall vara skyldig att underkasta sig möjligen blifvande lagförändringar.

Jag hemställer, om icke detta amendement kunde förenas med motionen.

Herr Hammarhjelm: Som jag för min del icke har något emot det af Herr Hedlund gjorda amendement, hemställer jag, att detsamma måtte i sammanhang med min motion komma under Utskottets pröfning.

Öfverläggningen förklarades slutad, och motionen jemte yttrandena hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Hedlunds* den 27 dennes bordlagda motion, N:o 11, om beviljande af ett penningbelopp å 10,000 kronor åt Filosofie Doktorn M. Wiberg.

Föredrogs och hänvisades, till ett Tillfälligt Utskott Herr *Almqvists* den 27 dennes bordlagda motion, N:o 12, om vidtagande af åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning m. m.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet den af Herr *Wallenius* sistlidne dag väckta och bordlagda motionen N:o 13, om förändrad lydelse af § 1 i gällande förordning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Föredrogs och bifölls Riksdagens Kanslideputerades den 27 dennes bordlagda memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Herr *Burenstam* uppläste en motion, N:o 14, om anvisande af 7,500 kronor till understöd åt de inbyggare inom Kumla socken i Örebro län, hvilka lidit skada till följd af ett den 18 Augusti 1875 inträffadt skydrag.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Berg, Carl Oscar*, afgaf en motion, N:o 15, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande af förslag till skärpt lagstiftning rörande tillverkning och försäljning af bränvin.

Begärdes på bordet.

Herr *von Koch* väckte en motion, N:o 16, om ändringar i gällande förordning angående försäljning af bränvin.

Äfven denna motion bordlades.

Herr *Nordenfält, Leonard Magnus*, afgaf följande motioner:

N:o 17, om förändrad lydelse af § 19, 6 punkten, i Kongl. förordningen om nya strafflagens införande.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

N:o 18, angående bergverkstiondens upphäfvande.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

N:o 19, om lastpenningarnes afskaffande.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr *Dahm* väckte en motion, N:o 20, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande fridlysning af småfogel.

Hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

Herr *Adelsköld* uppläste en motion, N:o 21, om antagande af Kongl. förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Norrbottens län att gälla jemväl för Vesterbottens län med undantag af lappmarkerna.

Denna motion, hvori Herr *Almquist* instämde, begärdes på bordet.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Grefve *Posse, Gösta*, under tre veckors tid från den 2 i nästkommande månad,

Herr *Rhodin*, under 14 dagar från den 31 dennes och Herr *Wallenius* under tre veckor från sistnämnda dag.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 29 Januari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Justerades 9 protokollsutdrag för den 28 och protokollet för den 25 dennes.

Grefve *Wachtmeister* begärde och erhöll ledighet från riksdags-göromålen under tiden från den 1 till den 21 i nästkommande månad.

Föredrogs och hänvisades till ett Tillfälligt Utskott Herr *Bergs*, *C. O.*, den 28 dennes bordlagda motion, N:o 15, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande af förslag till skärpt lagstiftning rörande tillverkning och försäljning af bränvin.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *von Kochs* den 28 dennes bordlagda motion, N:o 16, om ändringar i gällande förordning angående försäljning af bränvin.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Adelskölds* den 28 dennes bordlagda motion, N:o 21, om antagande af förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Norrbottens län att gälla jemväl för Westerbottens län med undantag af lappmarkerna.

Herr *von Möller* uppläste en motion, N:o 22, om beviljande af ett extra anslag å 4,500 kronor till förökande af samlingarne å det naturhistoriska riksmuseets zoologiska afdelning.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Hammarhjelm* afgaf en motion, N:o 23, angående afåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om skärpning af straffbestämmelserna i Kongl. förordningen angående villkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, maltdrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker.

Hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

Herr *Schönbeck* väckte en motion, N:o 24, om ändring af 19 kap. 1 § i kyrkolagen.

Begärdes på bordet.

Herr *Wallenius* uppläste en motion, N:o 25, om förändrad lydelse af § 14 i förordningen angående försäljning af bränvin.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr *Wallenberg* afgaf följande motioner:

N:o 26, angående afåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande af förslag till sådan ändring af konkurslagen, att beslut om konkursbos utredning meddelst s. k. administration må kunna fattas.

Bordlades.

N:o 27, om villkorligt beviljande af det utaf Kongl. Maj:t äskade anslag till Nya lagberedningen.

Begärdes på bordet.

N:o 28, om ändring af § 6 i bankoreglementet.

Hänvisades till Banko-Utskottet.

Herr *Ribbing, Carl*, väckte en motion, N:o 29, om beviljande af ett lån å 12,000,000 kronor till understöd för en jernvägsanläggning mellan Tenhult och Göteborg.

Begärdes på bordet.

Herr *Leijonancker* uppläste en motion, N:o 30, om understöd för en jernvägsanläggning mellan Göteborg och Engelholm eller Helsingborg.

Sedan Herr *Nilsson* begärt ordet och förklarar sig instämma i motionen, blef densamma lagd på bordet.

Herr *Brun* afgaf en motion, N:o 31, om understöd för en jernvägsanläggning mellan vestra ändpunkten af Hudiksvall—Forssa jernväg och Sveg i Herjeådalen.

Begärdes på bordet.

Herr Grafström anmälde sig och yttrade:

Jag anhåller att få instämma i den motion, som under senaste plenum väcktes af Herr Adelsköld, att skogsförordningen för Norrbottens län måtte antagas att gälla jemväl för Westerbottens län, samt att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen af motionen till vederbörligt Utskott, icke derföre att jag nu kan anföra några nya skäl för rättigheten af hvad motionären anført; men då länets myndigheter och menigheter med sällspord enighet hos Kongl. Maj:t anhållit, att en sådan lagstiftning, hvarom motionen handlar, måtte för Westerbottens län blifva gällande, har jag ansett lämpligt, att de, som i denna Kammare hafva äran representera detta län, skulle vara eniga i att nu understödja samma motion.

Uppå gjord proposition blef detta yttrande hänvisadt till Lag-Utskottet.

Herr *Frisk* väckte en motion, N:o 32, om ställande af ett anslag å 15,000,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition för enskilda jernvägsanläggningars understödjande.

Bordlades.

Herr *von Koch* uppläste följande motioner:

N:o 33, om ändring af gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla allmänna vägar; samt

N:o 34, om ändring af gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med flera byggnader.

Dessa motioner begärdes på bordet.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m. blifvit före kl. 1 utfärdadt.

Herr *Wern, Carl Fredrik*, afgaf en motion, N:o 35, i fråga om löneförhöjningar åt intendenterna vid naturhistoriska riksmuseet samt föreståndaren och amanuensen vid statens meteorologiska centralanstalt.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Samzelius*, väckte en motion, N:o 36, om förtydligande af gällande stadganden rörande kartering af fullmakter m. m.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Anmäldes och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 29 Januari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Herr *von Geyer* uppläste en motion, N:o 37, om tillsättande af bataljonshästläkarebefattningar m. m.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Larsson, Salomon*, afgaf en motion, N:o 38, om förändrad lydelse af § 28 i förordningen angående försäljning af bränvin.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr *Carleson* väckte följande motioner:

N:o 39, om beviljande af ett lån å högst 2,200,000 kronor till understöd för en jernvägsanläggning från Hultfreds station på Nässjö — Oskarshamns jernvägen till Westervik; och

N:o 40, om beviljande af ett lån å högst 2,400,000 kronor till understöd för en jernvägsanläggning från Westervik öfver Ätvidaberg till Bersbo.

Dessa motioner bordlades.

Slutligen uppläste Herr *Nilsson* en motion, N:o 41, om ändring af § 11 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet. Hänvisades till Lag-Utskottet.

Kammaren åtskildes $\frac{1}{4}$ 8 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 31 Januari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Justerades 6 protokollsutdrag för den 29 dennes.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *Schönbecks* den 29 dennes bordlagda motion, N:o 24, om ändring af 19 kap. 1 § i Kyrkolagen.

Föredrogs Herr *Wallenbergs* den 29 dennes bordlagda motion, N:o 26, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om framläggande af förslag till sådan ändring af konkurslagen, att beslut om konkursbos utredning medelst s. k. administration må kunna fattas.

Herr Frisk: Då jag vid flera tillfällen, synnerligast under förlidet år, då jag nödgades såsom fordringsegare ingå i åtskilliga konkurser, funnit det stora behovet af en sådan ändring eller ett sådant tillägg i konkurslagen, som Herr Wallenberg föreslagit, hade jag ämnat vid denna riksdag väcka en motion i samma syftning, som den nu föredragna, men jag afstod från fullföljande af denna min afsigt sedan jag hört att Herr Wallenberg ärnade afgifva en sådan motion, för att icke besvära Kammaren med flera motioner i samma ämne. Jag skulle visserligen för min del funnit önskligt, att Herr Wallenberg i sin motion föreslagit allenast *enkel röstpluralitet* för fattande af beslut om utredningar genom administration, i stället för att, enligt motionärens förslag, för åstadkommande af ett sådant beslut skulle erfordras, att $\frac{2}{3}$ af de vid sammanträdet närvarande borgenärerne, representerande minst lika stor del af det anmälda fordringsbeloppet, äro om beslutet ense, ty hvar och en, som känner huru konkursförvaltningen med sin forcerade realisering af gäldbundna boets tillgångar och dryga afgifter till kuratorer och rättens ombudsmän minska behållningen i boet och i följd deraf utdelningen till fordringsegarne, inser lätt fördelen af att kunna ställa boet under administration och så småningom realisera detsamma.

Jag anhåller att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen vid dess remitterande till vederbörande utskott.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandet hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

*Anslag till
Nya lagbered-
ningen.*

Föredrogs Herr Wallenbergs den 29 dennes bordlagda motion, N:o 27, om villkorligt beviljande af det utaf Kongl. Maj:t äskade anslag till Nya lagberedningen.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Friherre De Geer: Den nu föredragna motionen afser, att vid det af Kongl. Maj:t för år 1877 begärda anslag för nya lagberedningen måtte fästas det vilkor, att Kongl. Maj:t skulle för 1877 års riksdag framlägga en redogörelse för resultatet af lagberedningens verksamhet under år 1876. Mot detta vilkor kan jag för min del icke hafva något annat att anmärka, än att det synes mig vara alldeles öfverflödigt. Enligt den för Nya lagberedningen utfärdade instruktion åligger det beredningen att vid hvarje års slut till Kongl. Maj:t afgifva berättelse om sina arbeten under det förflytna året, och en redogörelse för innehållet af den berättelse, beredningen aflemnat för år 1875, har blifvit intagen i det statsrådsprotokoll öfver justitieärenden, hvilket åtföljt den till innevarande riksdag afgifna nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof. Utan tvifvel kommer Kongl. Maj:t att förfara på samma sätt äfven ett kommande år, antingen det föreslagna vilkoret blifver fästadt vid anslaget, eller icke. Jag torde icke misstaga mig i min förmodan, att den ärade motionären också mindre afsett att vinna bifall till sin motion, än att gifva en opinionsyttring mot den lång-

samhet, hvarmed lagberedningens arbete fortgått, och det är derföre, som jag anhåller att få med några ord söka taga lagberedningen i försvar.

*Anslag till
Nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Det är sannt, att lagberedningen har under hela året 1875 varit sysselsatt med utarbetande af förslag till ny utsökningslag och att den dermed ännu icke blifvit färdig, oaktadt alla de förarbeten, som i detta ämne varit att tillgå. Men att arbetet är förenadt med åtskilliga svårigheter och kräfver tid, torde bland annat framgå deraf att den komité, som Kongl. Maj:t år 1868 tillsatte för utarbetande af ett förslag till ny utsökningslag, behöfde fulla tre år, innan den afgaf sitt betänkande i ämnet, och detta ehuru komitén, i hvilken den ärade motionären var ledamot, inskränkte sig till en revision af den äldre lagkomiténs och lagberedningens utarbetade förslag i ämnet. Nya lagberedningen har tagit sin uppgift vida mer omfattande och nedlagt sitt mesta arbete just på sådana delar af den hithörande lagstiftningen, som i de äldre förslagen voro antingen alldeles icke vidrörda eller ofullständigt behandlade. Dit kunna till exempel räknas de invecklade ämnena om fördelning af köpeskilling för utmätt lös och fast egendom; om rättsförhållandet i kollisionsfall mellan den saksrätt, som vinnas genom utmätning, och andra saksrätter i den utmätta egendomen; om de rättsförhållanden, som uppstå vid utmätning af sådan egendom, som omförmäles i sjölagen; om verkställighet af domar och utslag annorledes än genom utmätning; och om sättet att vinna den möjligast största skyndsamhet vid utsökningsmåls fullföljd i högre instans. Men dessutom har lagberedningen måst inlåta sig på frågan om bestämmande af den myndighet, som i första hand har att handlägga utsökningsmål. Den år 1868 tillsatta komitén hade ingen anledning att i detta hänseende ifrågasätta något annat än det bestående, eller dessa måls handläggning hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Men under den tid, vi hade en lagbyrå, som stod under justitiestatsministerns omedelbara ledning, erhöil denna lagbyrå föreskrift att utarbeta ett förslag till utsökningslag, enligt hvilket utsökningsmålen, till likhet med hvad i de flesta andra länder egde rum, öfverflyttades från Konungens Befallningshafvande till underdomaren. Ett utkast till en sådan lag blef af lagbyrån uppgjordt; men emellertid hade ombyte skett af justitiestatsminister, och förslaget blef sedermera öfverlemnadt till den i stället för lagbyrån tillsatta lagberedningen med föreläggande för denna att upprätta ett nytt förslag. Lagberedningen, som icke var bunden af någon föreskrift i afseende på innehållet, fann det icke lämpligt, att under nu varande organisation af underdomstolarne på landet verkställa en öfverflyttning till dessa af utsökningsmålen, men den ville söka att så affatta sitt förslag att, i händelse en sådan öfverflyttning framdeles, då fasta och permanenta domstolar på landet komme till stånd, funnes ändamålsenlig, öfverflyttningen måtte kunna ske utan alltför stora rubbningar i den föreslagna lagen. Emellertid uppstodo inom lagberedningen åtskilliga meningsskiljaktigheter, hvarigenom naturligen alltid vållas tidsutdrägt, utan att dock den tid, som åtgår för att utjemna dylika skiljaktigheter, kan anses förspild. En ytterligare tids-

Anslag till
Nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

utdrägt orsakades deraf att midt under det arbetet pågick skedde ombyte af ordförande. Hvad jag emellertid kan vitsorda är, att långsamheten i lagberedningens arbete icke är att tillskrifva någon brist på arbetsamhet och nit hos lagberedningens ledamöter. Men, man må för lagstiftningsarbeten tillsätta särskilda komitéer eller lagbyråer eller lagberedningar, så kommer man dock alltid till den erfarenheten, att hvarje omsorgsfullt lagstiftningsarbete går långsamt, och den erfarenheten står Sverige visserligen icke ensamt om. Jag tillåter mig anföra ett enda exempel, från vårt grannland Danmark. I dess grundlag af 1849 föreskrefs, att förändringar i afseende på rättskipningen skulle ske genom en civillag. Detta arbete företogs också, och 1864 framlade regeringen för danska riksdagen ett förslag till lag, i hvad kriminalprocessen angick. Denna lag kom emellertid icke till stånd, och i Februari 1868 tillsattes deraf en komité, hvilken erhöi i uppdrag att utarbete en hel rättegångsordning, med särskild föreskrift, i hvad afsåg kriminalprocessen, att till grund för sitt förslag derutinnan lägga det lagförslag, som varit förelagdt 1864 års riksdag. Först 1875, efter fulla 7 år, blef denna komité, som har bestått af Danmarks mest framstående rättslärd, färdig med den delen af sitt uppdrag, som afsåg kriminalprocessen.

För min del tror jag, att ifvern att åstadkomma lagförbättringar är större i Sverige än i andra länder, men att lagstiftningsarbetet här alldeles icke går långsammare än annorstädes. Ätminstone hvad angår de öfriga skandinaviska länderna, har jag af sakkunnige deltagare i det Nordiska juristmötet hört det erkännandet, att Sverige i lagstiftnings framsteg ingalunda står tillbaka för dessa länder.

Herr Wallenberg: Det förhåller sig ganska riktigt så, som den föregående talaren anmärkt, att jag väckt den föreliggande motionen för att gifva ett uttryck åt den temligen allmänt rådande oron öfver att lagstiftningsarbetet icke skrider märkbart framåt, och jag hade en tillräcklig anledning att antaga denna oro grundad af hvad som innehölls i det vid Kongl. Maj:ts proposition fogade statsrådsprotokoll, ty der förekommer icke någon upplysning om *resultatet* af nya lagberedningens verksamhet, utan blott en underrättelse om att nya lagberedningen hållit så och så många sammanträden och fastställt vissa grunder för sitt arbete, men *hvilka* dessa grunder äro, derom finnes ingenting sagdt. När en institution arbetat ett helt år, utan att man fått veta något om hvad den under tiden uträttat, synes det mig icke ligga några orimligheter deri, att man önskar till en kommande riksdag erhålla någon upplysning om institutionens verksamhet under det löpande året, således efter två års arbete.

Emellertid har Justitie-statsministern nu meddelat en upplysning, som jag tror icke bör lemnas alldeles obemärkt, och det är, att de, hvilka varit sysselsatta med lagstiftningsarbetet, roat sig med att byta om grunder för lagförslaget angående utsökningsväsendet. Före detta justitiestatsministern Adlercreutz lärer nemligen, efter hvad här nu vitsordats, hafva anbefallt lagbyrån att vid arbetet utgå från den grundsats, att utsökningsväsendet borde handhafvas af domstolarne,

Anslag till
Nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

och sedan arbetet påbörjats och fortgått i denna riktning, ville den derefter följande Justitie-statsministern af grannlagenhet icke afbryta detsamma; men om jag fattade den förste högtärade talaren rätt, har man nu återvänt till den åsigten, att det icke är lämpligt att lägga utsökningsärendenas behandling på domstolarne. Denna fråga diskuterades ganska allvarsamt i den komité, hvaraf jag var medlem, och som Hans Excellens Justitie-statsministern nyss sökte pricka för dess långsamhet. Jag vill gerna medgifva, att komiténs arbete icke gick fort; men det var också mellan henne och nya lagberedningen den väsentliga skillnad, att komitén utgjordes af personer, som icke kunde sitta vid arbetet året om, utan hade åtskilliga andra uppdrag i olika delar af landet, hvilka derjemte upptogo ledamöternas tid. Frågan om hvem som borde handlägga utsökningsmål diskuterades, såsom sagdt, ganska allvarsamt inom komitén, och man kom der till den åsigt, som finnes uttryckt i 1 § af komiténs förslag till utsökningslag, der det heter: „Konungens Befallningshafvande skola hvar i det län eller den stad, deröfver han satt är, upptaga och afgöra utsökningsmål.“ Jag kan med skäl säga, att frågan diskuterades allvarsamt; ty i komitén funnos två utmärkte jurister, som tillhörde rättskipningen, och två framstående män af den delen af administrationen, som Landshöfdinge-embetena representera. Efter att hafva skärskådat frågan på ett uttömmande sätt, blef man ock till slut ense om att utsökningsärendena borde fortfarande handläggas af Landshöfdinge-embetena, och detta egentligen af det skäl, att, när målen äro tvistiga, komma de i alla fall under domstols pröfning, under det att domstolarnes belastande med sådant, som kan uträttas af administrationen, skulle komma att än mer fördröja vår rättskipning, som icke går för fort, denna tillökning i göromål förutan.

Att lagstiftningsarbetet i främmande länder går långsamt, är en klen tröst för oss. Visst är, att det icke går fort i vårt land; jag skall tillåta mig att derpå anföra ett enda exempel. För sex till sju år sedan väckte jag i denna Kammare en motion om upphäfvande af lagens stadgande om *införsel i lön*, och efter mig har en aktad ledamot i Kammaren, General Lilliehöök väckt samma motion, men allt utan påföljd. Hvarföre kan man nu icke med slut afhjelpa en sådan fråga, utan att sammanknipa henne med utsökningslagstiftningen i öfrigt, — en fråga, som egentligen endast gäller att ur lagen utstryka en del föräldrade bestämmelser, som menligt inverka på allmänna föreställningssättet och på förhållandet mellan staten och embetsmannen. Ty det är oförmligt och orimligt, att lagen medgifver förpantning för embetsmannens skuld af hans ännu icke intjenta lön af staten, och såsom arbetsgifvare bereder sig staten ett mindre godt arbete genom att underlätta embetsmannens skuldsättning på ett så föga lämpligt sätt.

Eftersom den föregående talaren gått tillbaka till 1868, och för att visa att det icke är långsambeten i lagstiftningen, som gör dess förträfflighet, när någonting ändtligen blir färdigt, skall jag be att få erinra om en lagstiftningsfråga, som erhöi sitt slut just det nämnda året. Den 1 Maj 1868 utkom nemligen, sedan frågan om *bysättnin-*

Anslag till
Nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

gens afskaffande en längre följd af år stått på dagordningen, en författning, som i stället att borttaga bysättningen bibehöll densamma på ett sätt, som ingalunda kan anses såsom en förbättring af den förut gällande lagen. Enligt denna författning kan en bysatt gäldenär göra sig fri genom att aflägga ed, att han icke har andra tillgångar, än dem han för gäldenäs betalning uppgifvit. Det enda, hvarför bysättningen numera kvarstår i vår lag, är således — utom för sjelfva ordets bibehållande i lagstiftningen — för att fresta till och frampressa eder, som ingen människa kan önska någonsin måtte blifva aflagda.

En annan lagstiftningsprodukt, som just icke heller bär vittne om att långsamhet i lagstiftningen utgör en borgen för ett lyckligt resultat, är den efter mångårigt arbete den 16 Juni 1875 utfärdade förordningen angående *inteckning i fast egendom*. Från egendom, hvari inteckning må meddelas, äro i denna förordning jernvägarne helt och hållet undantagna. Under det jernvägsbolagens kredit uttänjes till det yttersta, har man således ännu icke kommit derhän att för ett jernvägsbolags skuld kunna inteckna den jord, hvarpå jernvägen ligger, oaktadt denna mark blifvit för ändamålet afsöndrad från annan jord-egendom, och således borde kunna, likt annan sjelfständig fastighet, pantförskrifvas. Detta är så mycket mer beaktansvärdt, som staten beviljar enskilda jernvägsbolag lån, under förklarande och förmenande att staten såsom långgivare har *första* säkerheten i bolagets jernväg, och andra långgivare medelst tryckta obligationer tillförsäkras att för sina försträckningar ega säkerhet i jernvägen *näst efter staten*. Allt sådant är ju rent af missledande, och det vore på tiden att man finge en lagstiftning, som medgäfve jernvägs intecknande, så att det icke fortfarande blefve stäldt så som det nu är, att den *sista* tillfälliga upplåningen af ett jernvägsbolag medför en absolut *lika* god säkerhet för långgivaren, som den af staten i *första* hand lemnade försträckningen.

Emellertid ber jag att få försäkra, att jag ingalunda skulle bragt frågan om vårt lagstiftningsarbete på tal, om det icke varit af den orsak, att vi ej fått kännedom om något resultat af den nya lagberedningens verksamhet utan blott om antalet sammanträden.

Ett anhåller jag att få tillägga, och det är, att det i vår lag icke blott är författningarne om utsökningsväsendet och vattenrätten, som tarfva ändring; men man anser det icke löna mödan att göra framställningar om hvad som i lagstiftningsväg kan finnas önskvärdt, så länge det, skenbart eller verkligt, icke går något framåt med författningsförslag, som i 13 till 16 år stått på dagordningen.

Grefve af Ugglas: Jag skulle högeligen önska och vilja hemställa till Herr Wallenberg, att han måtte återtaga sin förevarande motion, och jag stöder mig dervid på förhållandena, sådana de hittills gestaltat sig. Det som Herr Wallenberg nu begär, har redan af Kongl. Maj:t blifvit fullgjort vid denna riksdag, i det att en redogörelse för hvad lagberedningen uträttat åtföljt den Kongl. propositionen, och hvad angår de arbeten, som förut skett genom lagbyrån, ber jag att få påminna, att, om också fullständiga redogörelser för dem icke alltid

från Kongl. Maj:t inkommit till föregående Riksdagar, så hafva likväl sådana uppgifter af Stats-Utskottet begärts och villigt blifvit lemnade, hvilka uppgifter sedermera af Utskottet meddelats riksdagen. Under sådana förhållanden, — då kännedom om lagstiftningsarbetets gång aldrig blifvit Riksdagen undanhållen, och då man här har framför sig vid denna riksdag verkstäldt just det, som Herr Wallenberg önskar, kan jag icke finna det påkalladt att ingå till Kongl. Maj:t med en sådan begäran, som den Herr Wallenbergs motion afser. Det må vara, att Herr Wallenberg tycker, att arbetet icke gått fort; men af den redogörelse, Kongl. Maj:t meddelat, finner man likväl, att af de 300 arbetsdagar, året innehåller, lagberedningen hållit plenissammanträden 122 dagar och afdelningssammanträden 77 dagar, hvilket, efter afdrag af 36 arbetsdagar för de sex veckor lagberedningen åtnjutit tjänstledighet, gör 3 sammanträden på 4 dagar, och mig förundrar det endast, att beredningen kunnat hafva så många sammanträden och icke behöft använda mera tid för hemarbetet. Alldeles gifvet torde det emellertid vara, att man icke kan tillräkna lagberedningen någon tröghet i att fullgöra sina åligganden, utan att det fördröjda resultatet af beredningens arbeten beror derpå, att hvarje omfattande lagstiftningsarbete, bedrifvet med den försigtighet som måste iakttagas för att arbetet må blifva godt, kräfver sin tid.

Ett sådant vilkor, som det af Herr Wallenberg föreslagna, då ingenting hittills dertill gifvit anledning, synes mig vittna om ett slags misstroende så väl emot lagberedningen, som mot Justitie-statsministern, och det är på den grund, jag skulle vilja anhålla, att Herr Wallenberg måtte taga åter den af honom väckta motionen.

Herr Wallenberg: Jag är villig att förklara, att det icke är något misstroende mot chefen för Justitie-departementet, som förmått mig att väcka den föreliggande motionen. Långt derifrån! Icke heller är motionen något uttryck af nyfikenhet, men den är uttalandet af en önskan, hvarom jag är långt ifrån ensam, nemligen att få veta något mera om nya lagberedningens verksamhet, än att den hållit så och så många sammanträden; ty något annat innehåller *icke* det vid Kongl. Maj:ts proposition fogade statsrådsprotokoll.

För öfrigt ber jag att få anmärka, att de motiver, den föregående talaren anført, för att förmå mig återtaga motionen, lämpa sig mycket väl såsom motiver för Stats-Utskottet, om det beslutar afstyrka det af mig föreslagna vilkoret, i synnerhet om Stats-Utskottet får sådana underrättelser om lagberedningens verksamhet, som Kammaren nu saknar. Men jag kan icke se, att min framställning så helt oeh hållet saknar skäl, att jag skulle finna mig föranlåten återtaga densamma.

Grefve af Ugglas: Jag har ett enda ord att svara Herr Wallenberg med anledning af hans påstående, att det vid Kongl. Maj:ts proposition fogade statsrådsprotokoll icke skulle innehålla andra uppgifter om lagberedningen, än om antalet af dess sammanträden. Det heter nemligen härutöfver i samma protokoll: "Beredningen, hvilken i främsta rummet haft att handlägga frågan om förbättring af lagstiftningen

*Anslag till
Nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Anslag till
Nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

rörande utskökningsväsendet, började, enligt afgifven redogörelse för sina arbeten under nästlidet år, i Januari månad arbetet med nämnda lagfråga; och blef, sedan beredningen granskat de äldre lagförslagen i ämnet och bestämt de grunder, som borde följas vid utarbetandet af ny utskökningslag, utkast till sådan lag uppgjort, under hvilket arbete förändring i beredningens sammansättning inträffade derigenom, att vid min utnämning till Justitie-statsminister t. f. Presidenten i Svea Hofrätt K. J. Berg i mitt ställe inträdde såsom ordförande. Sedermera har omförmälda utkast, efter omarbetning i vissa delar, företagits till slutlig granskning, hvarvid lagförslaget i hvad det handlar om de myndigheter, som med utskökningsmål hafva befattning, samt om lagsökning och utmätning blifvit till sin lydelse fastställt.,

Det finnes således redan i detta angifvet, att det lagstiftningsarbete, hvarför Herr Wallenberg vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition uttryckte bekymmer, är till betydlig del fullbordadt.

Herr Wallenberg: Om den ärade ledamoten, som nyss hade ordet, varit med från början af denna diskussion, skulle han varit i tillfälle att erhålla en vigtig upplysning i ämnet. Under det att det åberopade statsrådsprotokollet innehåller, att grunder blifvit fastställda för det ifrågavarande lagstiftningsarbetet — grunder, som dock icke i protokollet angifvas — fingo vi här af den förste talaren höra, att de, som hafva lagstiftningsarbetet om hand, tagit än den ena och än den andra grunden för utskökningsväsendet. Rådsprotokollet angående detta ärende har jag läst minst tio gånger, för att noga se efter om icke något mera fans deruti om Nya lagberedningen, men så var tyvärr icke förhållandet.

Den framställning, jag gjort, är, såsom sagdt, icke alls af någon insidiös beskaffenhet, det ber jag den ärade ledamoten, som före mig hade ordet, vara öfvertygad om. Den är endast en enkelt och rätt fram uttalad önskan om upplysningar i sak. Icke heller åsyftar den någon retroaktiv tillämpning, utan afser blott att Riksdagen, vid beviljande af anslag åt lagberedningen för år 1877, måtte i underdånighet anhålla att vid sistnämnda års riksdag få veta hvad lagberedningen möjligen uträttat under året 1876. Om någon kan finna det besynnerligt, att man hyser en sådan önskan, så måste jag å min sida säga, att jag tycker en sådan uppfattning vara besynnerlig.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen tillika med yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Understöd för
enskild
jernväg.

Föredrogs Herr Ribbings den 29 dennes bordlagda motion, N:o 29, om beviljande af ett lån å 12 millioner kronor till understöd för en jernvägsanläggning emellan Tenhult och Göteborg.

Herr Wallenberg: Den nu föreliggande motionen är den första jernvägsmotion, som skall remitteras till Stats-Utskottet från denna Kammare, och det torde derföre kanske vara så godt att genast säga

sin mening i detta ämne, i förhoppning att den sålunda först remitterade motionen också kommer att först af Stats-Utskottet behandlas. Jag får då till en början fästa uppmärksamheten på, att här har blifvit väckt fråga om understöd af statsmedel åt enskilda jernvägsanläggningar, dels såsom lån dels såsom *anslag*, till ett belopp af sammanlagdt 28,650,000 kronor; och jag får säga, att jag för min del anser ett sådant belopp vara under nuvarande förhållanden en ofantligt stor summa. Man har dessutom i flera af dessa motioner visat lig vidhålla den åsigten, att lån borde erhållas af statsmedel ända till $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden, för att icke tala om deras åsigt, som sätta i fråga, att en dylik summa borde lemnas såsom *present* för det man är så god och bygger jernvägar åt sig sjelf. Slutligen söker äfven en tredje åsigt att göra sig gällande, nemligen deras, som önska, att Riksdagen måtte, med erkännande af sin egen olämplighet att bedöma dylika frågor, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett visst antal millioner att användas såsom låneunderstöd åt enskilda jernvägar. Gent emot dessa motioner och de åsichter, hvarför de äro ett uttryck, ser jag mig nödsakad att såsom min uppfattning af detta ämne förklara, att i den omständigheten, att Riksdagen vid början af våra jernvägars anläggande och framgent ända hittills under tjugu års tid ansett sig böra dels genom anslag dels genom lån uppmuntra enskilda jernvägsbyggnader, deri ligger *icke* någon förbindelse för Riksdagen att fortfarande gå till väga på samma sätt, så länge någon har lust att om nya jernvägars anläggande väcka motioner. Man säger, att, sedan jernvägarne nu hunnit en viss grad af utveckling, kunna de icke stanna på den punkt der de äro; ty då skulle vårt jernvägssystem blifva ofullständigt och ej göra landet den nytta, som det borde och kunde göra, om det finge vidare fortsättas på den började banan. Det är likväl att anmärka, att de nu väckta motionerna *icke* tillhöra något jernvägssystem utan helt enkelt äro lokalintressen af större eller mindre dimensioner, och just derfor att jernvägarne hunnit en sådan utsträckning, bör man låta dem hädanefter på ett naturligt sätt och *utan alla konstlade medel* vidare utveckla sig; ty endast derigenom får man jernvägar, der sådana behövas, och icke der en eller annan på grund af sitt enskilda tycke förmenar att de behövas. — Äfven från en annan synpunkt torde saken kunna betraktas. Jag tror för min del, att den ekonomiska ställningen för närvarande är sådan, att, om man icke vill undertrycka all annan industri och rörelse och ensidigt rigta alla krafter på byggandet af jernvägar, kunde det nu vara tid att göra en liten paus i framläggandet af nya jernvägsprojekt. Dermed lär väl icke något äfventyr vara förenadt. Vill man det deremot icke, utan går oupphörligt på och bildar nya jernvägsbolag som hittills, då kommer man enligt min tanke att på ett indirekt sätt bidraga till förstörande af många andra fullt ut lika nyttiga och kanske nyttigare företag. Då jag ser den långa listan på motioner om understöd åt nya enskilda jernvägar såväl i denna som i Andra Kammaren, kan jag icke undgå att frukta, att det i detta ämne finnes så många enskilda intressen sammanknippade, att de möjligen kunna lyckas till sin fördel åvägabringa en majoritet vid Riksdagen. Dermed må dock

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)

vara huru som helst; det skall dock icke lyckas, utan att deremot inlägges ett varnande ord; och det är en skyldighet för hvar och en, som i denna sak tror sig se något längre, att fästa uppmärksamheten äfven vid andra och viktigare förhållanden än precis den ifver, som på många orter råder, att få bygga nya jernvägar. — Äfven en annan omständighet finnes, som torde vara värd någon uppmärksamhet, och det är skyldigheten att iakttaga nödig omvårdnad om vår *statskredit*. Den är för närvarande alldeles utmärkt; men den *kan* komma att lida, om den missbrukas. Man har hittills icke velat ordna statens upplåning efter något system, allting har gått efter nyck och tillfällighet, och det oaktadt är vår statskredit förträfflig, men fortgå vi utan all betänksamhet på det sättet, att hvarje år upplägga nya lån, af hvilka en del upptages för att användas till jernvägar, och nästa år lägga upp ett annat lån, som icke heller blir slutsäldt, så fruktar jag, att vår goda kredit, som för en stat är af så oskattbart värde, *kan* komma att på längden deraf lida betydligt men. — Jag anhåller, att dessa mina ord måtte få åtfölja den föreliggande motionen till Stats-Utskottet.

Herr de Maré: Uttalanden och förnyade uttalanden i en fråga som denna af en person, som står så högt på den finansiela skalan, som den siste ärade talaren, kunna lätt; ja! alltför lätt antaga karakteren af axiomer, om icke åtminstone något försök göres att få dem vederlagda. Öfvertygad som jag är, att lika goda skäl kunna framställas för ett fortsatt understöd från statens sida af de enskilda jernvägsföretagen, som dem hvilka af honom androgos mot ett sådant fortsättande, åtminstone för det närvarande, vågar jag hos Kammaren anhålla om en stunds uppmärksamhet, för att söka framlägga desamma. Hvad först beträffar de i denna Kammare väckta motioner om direkt anslag åt vissa jernvägar till en del af anläggningskostnaden och de anmärkningar, som af den ärade talaren i detta hänseende blifvit gjorda, så anser jag icke behöfligt att nu yttra mig derom, ehuru jag visserligen håller före, att fall kunna förekomma hädanefter som hittills, då sådant understöd bör lemnas. Riksdagen kommer väl icke att i någon händelse afsäga sig sin rätt att för särskildt förekommande fall pröfva, huruvida understöd i form af direkt anslag bör lemnas, lika litet som den det gjort under de nu förflutna år, då en bestämd summa var stäld till Kongl. Maj:ts förfogande för enskilda jernbanors understödande genom lån. Det är egentligen i detta sistnämnda afseende eller i fråga om lämpligheten af att äfven framdeles bereda enskilda jernvägsföretag tillfälle att genom statens mellankomst erhålla lån till $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden, som jag nu ber att få yttra några ord med anledning af de af Herr Wallenberg gjorda anmärkningarne. Hvad då först beträffar sjelfva beloppet af lånet, så torde man med full rätt kunna antaga, att, när intresset för en jernvägsanläggning inom en ort blifvit så lifligt, att aktieteckning kunnat åstadkommas till $\frac{1}{3}$ af anläggningskostnaden, detta intresse har sin grund i ett verkligt behof för orten af den ifrågasatta jernvägen, och icke, såsom den siste talaren uttryckte sig, härrör allenast från

en eller annan persons enskilda tycke i frågan. Om nu staten skulle finna lämpligt att icke lemna något understöd åt en så beskaffad jernväg, så inträffar naturligtvis det ena af följande tvänne alternativ: antingen måste, för att jernvägen skall kunna komma till stånd, det bolag, som bildats för ändamålet, kasta sig i händerna på utländska entreprenörer, eller också försöka att sjelft upptaga ett obligationslån till det erforderliga beloppet. Den första utvägen är för bolaget högst betungande och i sina följder allt annat än lycklig; derom kunna väl tankarne icke vara delade, och jag är öfvertygad, att Kongl. Maj:ts regering skulle kunna lemna ganska betecknande upplysningar, huru ett sådant tillvägagående medfört obehag och ledsamma förhållanden icke allanast för bolaget sjelft, utan äfven för landet. Visst är ock att när ett utländskt bolag blifvit egare af en jernväg, hvilket oftast de facto blir en följd af entreprenaden, så kan detta i synnerhet för ett land, icke större än vårt, medföra många ledsamma förhållanden. Återstår då den andra utvägen, eller att bolaget söker upptaga ett lån på egen hand medelst utfärdande af obligationer. Det lär då icke kunna bestridas, att, huru god kredit enskilda personer och ett bolag, som af enskilda är bildadt, än må hafva, kunna de dock omöjliga erhålla lika goda vilkor på penningemarknaden som staten, om denna senare genom sitt Riksgäldskontor vill uppträda såsom lånesökande. — Men, säger man, de kunna ju låta bli att bygga; meningen är just att söka förekomma, att några enskilda jernvägsföretag nu för en tid komma vidare till stånd; ty om icke en paus i detta hänseende göres, skola näringar och industri ovilkorligen komma att lida af det fortsatta jernvägsbyggandet. Det torde dock vara väl mycket begärdt, att de landsorter, hvilka hittills icke fått åtnjuta fördelarne hvarken af en stambana eller en enskild jernväg, skola af ömhet för andra upphöra med sina bemödanden att bringa till stånd ett företag, som måste anses vara af högst betydande vigt för dessa orters framtida utveckling och förkofran. Ja! man medgifver, att detta visserligen är mycket ledsamt för de enskilda orterna; men det allmänna bästa går framför det enskilda, och man vill därför, att staten icke skall träda emellan med sin hjälp, på det de icke må kunna upptaga något lån, utan tvingas att låta företaget för en tid hvila. Det torde dock icke vara så alldeles säkert, att icke lån kunna upptagas af enskilda bolag, fastän naturligtvis vilkoren blifva mycket drygare. Erfarenheten har åtminstone visat, att äfven under tider, då den finansiella ställningen inom landet icke varit som allra gynsammast, det likväl icke varit omöjligt för enskilda bolag att erhålla lån af våra banker — och sådana hafva vi många — eluru, som sagdt, det måst ske på vilkor, som otvifvelaktigt varit fördelaktigare för långifvarne än för låntagarne. Det kan således allt för lätt inträffa, att enskilda bolag äfven hädanefter kunde erhålla lån genom utfärdande af obligationer, och om våra bankinrättningar lemnade penningarne härtill, då skulle sådant otvifvelaktigt hafva ett dåligt inflytande på den ekonomiska ställningen i landet, som härigenom blefve vida svårare, än om lånen genom Riksgäldskontoret upptoges i utlandet och af staten lemnades till de enskilda bolagen. Mig vill det därför synas, att statens intresse bäst

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

skulle blifva tillgodosedt, om vid denna riksdag liksom för fem år sedan ett bestämdt belopp ställes till Kongl. Maj:ts disposition att användas såsom låneunderstöd åt enskilda jernvägsföretag till två tredjedelar af anläggningskostnaden; ty högre än till en tredjedel kan i allmänhet icke aktieteckningen uppdrivas, åtminstone i de orter, der afstånden äro stora och de ifrågasatta jernvägssträckorna långa. Hvad beträffar sjelfva beloppet af den summa, som sålunda skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition, torde nu ej vara rätta stunden att derom närmare yttra sig. Då den siste ärade talaren nämnde, att ungefär 28 millioner vore summan af de belopp, som genom motioner i denna Kammare blifvit föreslagna, och jag har mig bekant att i Medkammaren motioner blifvit väckta till förmån för ett par andra banor än de, för hvilka statslån blifvit begärda i denna, så antager jag, att 30 millioner vore den siffra, som kunde anses närmast motsvara behovet under de nästkommande fem åren. Under förutsättning således, att Riksgäldskontoret finge i uppdrag att anskaffa dessa 30 millioner att utgå med en femtedel under hvardera af de fem närmaste åren, skulle staten komma i tillfalle att understödja enskilda jernvägsföretag med 6 millioner om året. Om vidare, såsom föreslaget är, de beviljade lånen skulle få uppgå till $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden, vore det således $\frac{1}{3}$, som skulle tillskjutas af aktietecknarne sjelfva; denna tredjedel eller tre millioner vore således det kapital, som skulle dragas från industrien och rörelsen för att användas på jernvägarnes anläggande, och detta belopp skulle icke ens utgå på en gång, utan successive, då ju, såsom känt är, hela det teknade beloppet aldrig plägar genast uttagas af aktieegarne, utan fördelas på de år, som erfordras för jernvägsanläggningens fullbordande. Det kan vidare icke för någon inom denna Kammare vara obekant, att sjelfva det arbete, som nedlägges på en jernvägsanläggning, utgör en så betydlig del af anläggningskostnaden, att man lugnt kan antaga, att denna tredjedel af penningebehovet, som blifvit anskaffad inom landet, snart åter skulle utlemnas såsom likvid för det verkställda arbetet och således endast för en kort tid kunde anses undandraget från den allmänna rörelsen. Med den mängd af bankkontor, som vårt land nu eger, hafva penningarne i allmänhet benägenhet att hastigt återvända till bankerna, der de sedan äro tillgängliga för allmänheten; och understöd, lemnade i den nyss antydda formen, kunna därför efter mitt förmenande icke verka betungande på den finansiella ställningen i landet; hvilken dessutom tvärtom skulle röna icke obetydligt gagn genom upptagandet i utlandet af de lån, som Riksgäldskontoret skulle få i uppdrag att anskaffa.

Om nu deremot staten skulle finna för sig fördelaktigast att icke upptaga något lån för här i fråga varande ändamål, och om det icke heller skulle lyckas de enskilda bolagen — hvilket jag dock för min del icke anser sannolikt — hvarken att sjelfva få låna eller finna några utländska entreprenörer, i hvilkas armar de kunde kasta sig, då inträffar, att den derigenom uppkommande paus i jernvägsarbetena, hvilken den förste ärade talaren ansåg så lycklig för landet, skulle för den stora mängden af arbetare, som nu äro sysselsatta vid jern-

vägarne, medföra brist på arbete, ett förhållande, som ingalunda kan anses önskvärdt. De exempel, som åren 1867 och 1868 i detta afseende gifvit oss, då den åsigten gjorde sig gällande, att till följd af en mindre god ställning i landet i allmänhet jernvägsbyggandet borde i möjligaste grad inskränkas, dessa exempel tror jag icke böra verka uppmuntrande att inslå på samma bana, som Riksdagen då gjorde.

På de grunder, jag nu anført, kan jag för min del icke hysa annan åsigt, än att det skulle vara för landet i dess helhet lyckligast, om Riksdagen stälde till Kongl. Maj:ts förfogande medel till understöd åt enskilda jernvägsanläggningar; och jag tror att ett sådant tillvägagående är mycket att föredraga framför såväl det, att bolagen sjelfva skulle anskaffa de nödiga obligationslånen, som det, att Riksdagen skulle taga fördelningen af lånen om hand, emedan det i så fall möjligen kunde inträffa, att så stora belopp blefve på en gång använda på jernvägarne, att det kunde i andra afseenden verka ofördelaktigt på jordbruket och industrien. Om deremot Kongl. Maj:t får en för hvarje år bestämd summa till jernvägarnes understöd, kan man vara öfvertygad, att ungefär samma arbetskraft blifver år för år på sådana företag använd. Då för öfrigt inom den ort, som jag har den äran att representera, fråga om en jernvägsanläggning å å bane och förslag om understöd åt densamma till $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden inom denna Kammare blifvit väckt, så ligger det för öppen dag, att jag önskar denna motion all framgång, för så vidt icke den af mig nu förordade åsigten, att ställa ett visst belopp till Kongl. Maj:ts disposition, skulle lyckas göra sig gällande, hvilket jag anser i alla afseenden fördelaktigast.

Herr Leijonancker: Jag har sedan gammalt med stort förtroende lyssnat till den förste talarens yttranden i finansiella frågor. Afven beträffande jernvägars anläggning hafva vi ofta stått på samma sida. Jag minnes väl för flera år sedan, då han ifrade för försigtighet, att jag ansåg honom hafva rätt. Vid beträdandet af en ny bana bör man i början gå varligt framåt, tills man vet hvart vägen bär. Men efter den tjuguariga erfarenhet, som vi nu hafva om resultaten af jernvägsbyggnaderna, anser jag det förvånande att någon ännu kan stå kvar på den ståndpunkt af farhågor och betänkligheter, som för tjuu år sedan kunde vara fullt berättigad. Vi veta nu, att jernvägarne utöfvat ett kolossalt lyckligt inflytande på landets industriella utveckling; och i det afseendet trodde och hoppades åtminstone jernvägsbyggnadernas anhängare det bästa, redan då dessa byggnader påbörjades; men hvad man på ingendera sidan trodde, det var, att jernvägarne i sig sjelfva skulle visa sig vara en affär, ett företag, som icke vore betungande för den som påtoge sig detsamma. Erfarenheten har gifvit ett bestämdt utslag i denna fråga, och man behöfver alls icke vidare inlåta sig på den tvist, som förr gaf anledning till så mycken skarpsinnig bevisföring, huruvida jernvägarne skulle kunna gifva någon ränta eller om de ens skulle förmå att bära sina egna årliga driftkostnader. Denna fråga är, som sagdt, fullt utagerad;

Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)

och jag tror, att det vid sådant förhållande är ganska lätt att genomskåda och bedöma hvad i det nu föreliggande ämnet bör göras. Behofvet af fortsatta jernvägsanläggningar är synbart i landet, och de ansträngningar, som enskilde, kommuner och landsting i detta afseende gjort, visa, att detta behof är allvarligt känt och att man gjort sig fullt reda för vigten af dess afhjelpande. Mycket ordande torde icke behöfva spillas för att inse detta; men ett ord har här blifvit faldt, som är rigtadt mot naturen af dessa sträfvanden: man har velat beskylla dem, som här uppträdt såsom motionärer, att de skulle hafva gjort det af enskildt intresse. Jag anser mig böra i min mån allvarligt protestera mot en sådan beskyllning, och jag skulle kunna besvara den med skarpa ord; enskilda intressen finnas kanske förr på den andra sidan än hos dem, som arbeta på att åstadkomma för sina orter nyttiga jernvägsförbindelser. Jag skall dock inskränka mig till att med några ord belysa de skäl, som blifvit anförda för och emot en vidare utsträckning för närvarande af våra jernvägsbyggnader. Först och främst torde det vara påtagligt, att en fördröjd anläggning af jernvägar medför en stor indirekt skada, så till vida som landets utveckling derigenom försenas. Om vi för tio år sedan, då kanske den förste talaren sjelf mycket bidrog till det då inträdda hämmandet i våra jernvägsbyggnader, hade i detta afseende haft samma insigt som nu, så tror jag, att de skäl, som då på den sidan anfördes och hvilka jag nyss i korthet berörde, icke hade gjort sig gällande; och hade de icke gjort sig gällande, utan vi fortsatt att bygga i samma skala som de föregående åren, är jag öfvertygad, att vår ekonomiska ställning skulle hafva varit ojemförligt mycket bättre än den för öfrigt visserligen rätt goda ställning, som vi för närvarande åtnjuta. Att nu åter förnya ett sådant uppskof, som då inträdde, vore således töga välbetänkt. De delar af landet, som icke hafva jernvägsförbindelser, hafva sträfvat allt hvad de kunnat för att med nuvarande kommunikationer utveckla sig. De stå nu på gränsen att ingenting väsendtligt vidare kunna göra; och då deras sträfvanden i denna rigtning väl måste anses vara berättigade och gagneliga, kan jag ej annat se, än att goda skäl finnas att lemna dem ett understöd från det håll, der understöd kan gifvas och der man kan vänta en klar insigt i landets och orternas behof i detta hänseende.

Det har blifvit yttradt, att man kan bygga jernvägar äfven utan statens hjelp. Jag vet det mycket väl, men jag vet ock hvad det kostat vårt land att undvara statens stöd i detta fall. Utan att vilja uppgifva några siffror — ty detta kunde vara ogrannlaga mot en eller annan, som haft med sådana företag att göra — ber jag blott att få erinra om hvad som jag tror icke är obekant för någon af herrarne, eller att, då i vårt land man försökt bygga jernvägar utan hjelp af staten, detta många gånger medfört förluster, som drabbat icke blott sjelfva jernvägsbolagen utan äfven de delar af landet, som behöft anlita dessa jernvägar. Ju dyrare en jernväg är, ju högre taxor måste man derå bestämma. Den ökade dyrhet, som enskilda bolag måste underkasta sig i följd af statens underlåtenhet att träda emellan, vill jag alldeles bestämdt tillskrifva, icke in- eller utländska

entreprenörer, utan helt enkelt bankers och bankirers höga anspråk, ty så snart det ligger inom möjlighetens område att kunna tilltvinga sig onerösa lånevilkor, underlåtes sådant aldrig från detta håll; och jag säger icke det minsta derom. Men hvad jag säger om, det vore i fall representationen icke skulle begagna ett tillfälle, då man kan med betydlig besparing i kostnaden utföra en stor del af våra jernvägsbyggnader, ty det har nemligen visat sig, att penningar nu kunna anskaffas för ojemförligt bättre pris än för några år sedan, och härutinnan ligger en nationalvinst, som icke är att underskatta. Det lån, som nu blifvit föreslaget, kan nu erhållas mycket billigare än under föregående och sannolikt äfven under nästkommande tider. Härtill kommer, att äfven arbetskostnaden blefve mycket lägre. Kostnaderna för den bana, jag tagit mig friheten att vara med om att motionera, har jag, utan att vara sangvinisk, beräknat till omkring 50 procent lägre än då den för 4 år sedan var i fråga. Jag skulle icke ifrå för stora anslag till jernvägsbyggnader just i denna stund, om någon säkerhet funnes, att de nu rådande goda konjunkturerna räckte ett, två eller tre år till, ty att en ort i några år får vänta på jernväg är icke så farligt, men att nödgas lägga 30 till 40 procent högre kapital i jernvägen är en olägenhet, som man om möjligt bör undvika, enär den vidhänger under en lång framtid. Jag påstår derföre, att innevarande period är den, som i främsta rummet bör af staten begagnas för att göra allt hvad göras kan för jernvägarne. Jag behöfver förmodligen icke säga, att jag icke talar för de jernvägar, som äro lättsinnigt planerade eller som endast skulle gagna enskilda intressen; jag vet dock icke att någon sådan här blifvit föreslagen, utan alla, hvarom nu fråga är, hafva stort allmänt intresse och äro fullt förtjenta af statens understöd.

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

Den förste ärade talaren yttrade för några dagar sedan något, som jag ber att få upptaga, men som det förmodligen hade sin grund i ett misstag, vill jag icke apostrofera honom derför, utan endast rätta hans misstag. Han yttrade, såsom jag vill minnas, att för hvarje million, som af staten lånas till jernvägar, måste de enskilde betala ut 3 millioner. Häruti måtte ligga ett misstag, då vi ju veta, att det i allmänhet är endast hälften mot lånebeloppet, eller $\frac{1}{3}$ af anläggningskostnaden, som tages från de enskilda. Ett lån af 6 millioner om året skulle således taga endast 3 millioner om året ur de enskildas fickor. Jag kan icke föreställa mig, vare det sagdt i all ödmjukhet, då jag har sådana auktoriteter att strida mot, att dessa 3 millioner skulle hafva något väsentligt inflytande på penningställningen i allmänhet, ty de skulle utgå i små poster, och man kan icke beräkna, att, om de ej ginge till jernvägar, de skulle inflyta till bankinrättningar och underlätta deras verksamhet. Det vore dock oklokt att i detta ögonblick söka inom landet erhålla lån till jernvägarne, då utländska penningar kunna skaffas för billigare pris.

Samme talare har yttrat, att Riksdagen ej har *förbindelse* att fortfarande understödja jernvägsbyggnaderna. Att någon juridisk förbindelse dertill icke finnes, behöfver ej sägas, men jag anser representationen ega en moralisk förbindelse att göra allt för landets ut-

Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)

veckling, och för närvarande känna vi icke något starkare medel der-
till än förbättrade kommunikationer.

Vidare har yttrats, att den öfriga industrien skulle lida derigenom
att vi för mycket ansträngde oss genom anslag till jernvägsbyggnader.
Detta yttrande har jag redan till en del indirekt besvarat, och det
skulle vara högst förvånande, om detta vore enligt med verkliga för-
hållandet, då det just är industriidkarne i hvarje landsort, som på-
drifva jernvägsbyggandet. Äro de så okloke att de icke förstå sitt
 eget intresse, kan ingen hjälpa det. Den siste ärade talaren är stor
industriidkare, och jag förmodar att han icke är den enda, som anser
sig hafva haft gagn och icke någon olägenhet af jernvägarne.

Frågan har här blifvit behandlad, i allmänhet, och jag vill icke
upptaga tiden med att yttra något specielt om den motion, hvori jag
deltagit, utan jag vill endast säga, att den deri afsedda jernvägen en-
ligt min tanke än en god jernväg, och jag vet att den så blifvit be-
dömd af alla, som behagat sätta sig in i frågan. Denna linie är kan-
ske mindre känd i vårt eget land än i utlandet, och jag har med
förvåning så väl läst som hört inom landet fälda alldeles falska och
grundlösa omdömen om den provins jag har äran tillhöra. Att nu
ingå i vederläggning deraf torde icke vara lämpligt. Jag vill endast
nämma att den jernväg, jag varit med om att föreslå, går genom en
trakt, der den bärande jorden utgör 50 procent af hela arealen, hvil-
ket jag icke tror kunna sägas om någon annan jernvägslinie i landet,
då jag undantager några delar af Skåne. Den har en gång förut varit
i fråga — och jag hoppas att provinsen icke skall sluta arbeta för
densamma förr än den kommer till stånd — och var redan då så väl
känd i utlandet, att 4 millioner af aktiebeloppet derstädes var försäldt,
och det var icke på försäljning af aktier frågan då strandade, utan
af helt andra skäl.

Herr Tornerhjelm: Jag känner af gammal erfarenhet huru
otacksamt det är att yttra sig vid remissen af en fråga, emedan van-
ligen icke ett ord af hvad som då säges blir läst i Utskotten, men
som förevarande fråga förmodligen kommer att bilda brännpunkten
vid denna riksdag, och denna diskussion är en förpostaffär till den
stora hufvuddrabbningen under riksdagens lopp, ber jag att få yttra
några ord i allmänhet om den finansiela princip, som här är i fråga.
Hittills har staten gått vacklande till väga och ibland understött med
anslag, ibland med lån, men ibland helt och hållet öfverlemnadt jern-
vägsbyggandet åt den enskilda företagsamheten. Emellertid har sta-
ten i allmänhet uppmuntrat jernvägarne och derigenom framkallat nya
företag af detta slag, men nu, säger man, få de sköta sig sjelfva,
emedan de taga för mycket kapital ur den allmänna rörelsen. Jag
tror att detta motsäges just af föreliggande motion, som går ut på
att staten skall genom lån till visst begränsadt belopp bistå de en-
skilda jernvägarne mot det att de, som bygga jernvägarne, kontant
tillsläppa resten.

Om man går principmessigt till väga, så att man vid hvarje jern-
väg, som föreslås, pröfvar huruvida den medför någon nytta så väl

för staten som den enskilde, och, der så är förhållandet, gifver lån mot samma ränta, som staten sjelf betalar, så är det ingen uppoffring för staten, utan staten endast träder emellan med sin kredit.

Mina herrar! Vi stå redan på den punkt, att här äro byggda en mängd enskilda jernvägar, och de olika bolagen utsläppa sina obligationer, hvarigenom måste inträffa, att äfven de bästa obligationer falla i värde.

Då är det visserligen sant att, om icke staten träder emellan, äro de enskilde helt och hållet beroende af bankerna, hvilka då kunna så bemäktiga sig penningarörelsen, att de helt och hållet beherska den och förestafva räntan för bolagen. Om staten då med sin kredit, som är god, träder emellan och tager lån och lemnar penningar mot full säkerhet, så kunna de penningar, som eljest skulle gå till jernvägarne, komma de andra näringarne till godo och således bilda ett plus i den allmänna rörelsen.

En talare har yttrat, att statens kredit är god, men kan förstöras. Jag tror icke att Sverige förstör sin kredit genom att taga lån för produktiva ändamål. I andra länder har man räntegaranti, men jag tror att det är bättre, att staten uppträder såsom långifvare.

Om icke den principen får göra sig gällande, så försäkrar jag Er, mina herrar, att vi inom kort skola få se vårt land i en ganska olycklig ställning, kanske sådan att staten då måste träda emellan. Derfor tror jag det vara mycket bättre, att vi, så att säga, mera godvilligt träda emellan.

Vi minnas ganska väl, hurudant förhållandet var med de enskilda hypoteksföreningarne, som hvar och en för sig utgäfvit sina obligationer. Men i samma mån nya föreningar uppstodo, förlorade dessa obligationer sin kredit, hvilket ovilkorligen äfven indirekt verkade skadligt på statens kredit. Staten måste då mellankomma för att hindra det, så att säga, hypoteks-skoj, som uppkom. Detta verkade välgörande och återstälde krediten. Här är icke fråga om att inträtta någon centralbank för att understöja jernvägarne, utan staten har skyldighet dertill och måste förr eller senare åtaga sig denna förpligtelse, och staten kan göra det med fullt bibehållen kredit, så länge den icke går längre utan får full säkerhet i jernvägarne.

Jag har blott velat uttala detta i allmänhet och sluter mig till den mening, att staten bör med lån, icke med anslag, understödja jernvägarne.

Här har blifvit framkastadt, att Riksdagen skulle ställa ett visst kapital till regeringens disposition. Jag har, då fråga var derom för fem år sedan, röstat deremot och gör det äfven nu, ty jag vill ej lemna detta godtycke åt regeringen; jag vill ej att regeringen skall köpslå med dessa summor, utan jag vill, att Riksdagen sjelf bibehåller sin rätt att bevilja anslag. Icke i något annat land har regeringen en sådan makt. I England, der regeringen har så stor makt, blir ingen jernväg oktrojerad utan parlamentets samtycke, och jag vill också att Riksdagen sjelf pröfvar och afgör hvarje anslagsfråga.

Jag instämmer i den syftning, hvori motionen går.

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)

Herr Wærn: Jag har begärt ordet i anledning deraf, att jag anser att man å ömse sidor gått till ytterligheter. Den förste talaren begärde en paus i jernvägsbyggandet och de öfrige hafva begärt mer eller mindre stora anslag till jernvägar, medan åter näst den siste talaren ansåg tidpunkten vara inne, då man borde göra *allt hvad göras kunde* till jernvägsbyggnader.

Det förhåller sig, efter min uppfattning, såsom denne talare yttrade, att Sverige har all anledning att vara belåtet med sina jernvägar. Ehuru ännu icke ett fjerdedels århundrade förflutit sedan det första spadtaget togs till våra jernvägar, har landets utveckling på denna korta tid märkvärdigt framskridit, och därför hafva vi i främsta rummet att tacka jernvägarne. Det är således i hög grad värdt att fortgå på den bana, som visat sig så välgörande, och långt ifrån att jag skulle anse, att man nu hunnit den punkt, då man kan och bör stanna, vill jag framhålla en sida af saken, som talar för fortgående, och det är, att just derigenom, att jernvägarne verka så välgörande, der de framgå, verka de återhållande på de orter, som icke hafva dem. Icke blott att dessa orter stanna på den punkt, der de förut voro, utan, när de i följd af dyrare frakter icke kunna täfla med dem, som fått lättade kommunikationer, löpa de stor fara, att industrien der utsinar och all konkurrens blir omöjlig. Det är således naturligt, att sådana orter, som ännu icke fått lättade kommunikationer, bemöda sig om att få det. Och dessa deras bemödanden äro väl förtjenta af statens understöd. Men om vi således hafva så starka skäl att fortgå med jernvägsbyggandet och om det också kanske i högre grad än någonsin förut är skäl att anse statens medverkan dertill vara behöflig och välgörande, då nemligen det sista lån, som upptogs af staten, var det billigaste af alla de lån vi upptagit, under det att deremot just nu enskilda bolag, som vilja upptaga stora obligationslån, hotas af större kapitalrabatter än någonsin förr måst medgifvas; då således så väl jernvägsanläggningarne i sig sjelfva, som äfven de ekonomiska förhållandena synas tala för ett sådant fortgående, kan jag dock icke annat än i likhet med den förste talaren varna för att dervid gå förhastadt till väga.

Hvad är en jernvägsanläggning? Det är en användning af ett ganska betydligt kapital, som aldrig återkommer, icke är rörligt, icke kan i den form, som det har, åter användas till något annat ändamål, utan ovilkorligen är fastläst och endast gifver en årlig afkastning. Denna är i början ganska ringa, men har en bestämd tendens att blifva större och kan i vissa fall snart nog uppgå till och äfven öfverstiga vanlig ränta. Vi hafva exempel derpå i vårt land, men det kan också inträffa, att det går mycket långsamt med denna tillväxt. I hvarje fall kunna de penningar, som nedläggas, icke återtagas, huru stort behof af dem man än må hafva; de ligga der de ligga, och det kan alldeles icke vara likgiltigt för ett lands ekonomiska ställning, om för mycket kapital på sådant sätt fästas. Derpå hafva vi på senare tider de mest slående bevis. Jernvägarne äro så mycket farligare, som de utgöra den starkaste sporre till fastläsande af nytt kapital. Deras ändamål är att uppdrifva industrien

i en ort, att framkalla bruks- och fabriksanläggningar för att kunna tillgodogöra sig de utvägar till förtjenst, som jernvägarne öppna. Det är då att tillse, huruvida icke fara är, att för mycket kapital på en gång fastbindes. Den dåliga penningetid, af hvilken större delen af världen nu lider och lidit i flera år, har i icke obetydlig mån sin anledning i alltför starkt jernvägsbyggande. Under åren 1871—1873 byggdes i Förenta staterna så mycket jernvägar, att, enligt en uppgift som jag sett, 5,000 engelska mil jernväg voro under anläggning på ett år. Orsaken att i detta land sedermera blifvit så dålig tid är ett genom den alltför stora fastläsningen af kapital framkalladt ekonomiskt betryck — en kris, som ovilkorligt framtvungit upphörande med fortgåendet på denna bana och deraf följande arbetslöshet för folket, som der var sysselsatt, men äfven att den sporre till industriela anläggningar, som jernvägarne medföra, visat sig för mycket verksam. Der byggdes på ett år så många masugnar, att, efter hvad man påstår, icke hälften deraf nu kan vara i verksamhet. Den stora krisen i Österrike och den icke ännu slutade krisen i Tyskland hafva till stor del sin orsak i alltför hastigt jernvägsbyggande. Likaledes Strousbergska bankrutten. Man har funnit, att jernvägarne voro så välgörande, och detta har i utlandet verkat så, att man rusat åstad alltför fort och åstadkommit sin egen skada och ruin samt dåliga tider, hvaraf äfven vi haft kännung.

Hurudant är förhållandet här i Sverige? Vi hafva under de sist förflutna åren byggt flera jernvägar än någonsin förut, i mycket större skala än man förut trodde vara möjligt. Vi hafva nu ondt om penningar, hvilket till en stor del har sin orsak i jernvägsbyggandet. Men på det stora hela har jag den uppfattning, att landet visat sig väl kunna tåla detta. Dervid är dock att påminna sig, att vi under ett flertal af år haft alldeles utmärkta skördar, och att då det år 1874 blef sämre skörd, det starkare penningebehof, som jernvägarne och anläggningar i samband med dem föranledde, under år 1875 gjorde sig i hög grad kämbart.

Industrien har verkligen lidit och lider af en högt uppjagad ränta, och, då en talare här sade, hvad jag i allmänhet icke vill motsäga, att man icke kan begära att de provinsers industriidkare, som icke hafva jernväg, af ömhet för andra skulle uraktlåta sin sträfvan att få jernväg, måste jag säga, att jag tror att de böra taga i betraktande, att de af ömhet för sig sjelfva borde tillse, att vi, så vidt möjligt, icke öfveranstänga oss, utan undvika kriser, ty de äro förfärliga och drabba hela landet.

Efter min uppfattning böra vi därför icke fortgå i större skala med vårt jernvägsbyggande, än vi gjort under sista året, och jag skulle till och med önska, att några färre mil liktidigt byggdes, än under förra året var fallet.

Hvad angår anslagen till jernvägar, så anser jag framför allt nödigt, att jernvägarne ändamålsenlighet noga undersökes, och jag hyser derutinnan det största förtroende till regeringen. Derfor är det bättre att gifva regeringen disposition af de statsbidrag, som lemnas jernvägarne, än att Riksdagen sjelf beslutar deri. En talare

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)

sade, att han ej ville gifva regeringen tillfälle till köpslagan. Jag tror, att efter våra politiska förhållanden regeringen mycket litet är i frestelse dertill; och vi hafva äfven emot ett sådant maktmissbruk en borgen i de mäns heder, som inkomma i Konungens råd." Deremot för en riksdagsman, som på samma gång han tillgodoser det allmänna, dock måste framhålla sin orts intressen, kan det vara en ganska farlig frestelse att inlåta sig på köpslagan.

Många ledamöter yttrade härtill bifall.

Herr Wallenberg: Efter det utmärkta yttrande, som Herr Wærn nyss haft till protokollet, skulle jag kunna inskränka mig till att instämma deri, men då det uti de föregående talarnes yttranden förekommit åtskilligt, som ovilkorligen tarfvar vederläggning, måste jag mot min vilja ytterligare förlänga denna diskussion.

Herr Tornerhjelm har nyss yttrat, att "det icke skulle vara någon uppoffring för staten att låna upp penningar och låna ut dem igen". Staten får likväl på den affären risken i behåll, och den är visserligen icke synnerligen stor för närvarande, med afseende å de lån vi redan upptagit, men fortsätter Riksdagen att låna upp och låna ut igen i så stor skala, som nu blifvit ifrågasatt, så skall denna risk, efter min tanke, blifva ganska betydlig. För öfrigt får man icke förbise den stora risken, att, om ett svagt jernvägsbolag icke bär sig, Riksdagen då får att välja emellan att förlora lånekapitalet eller öfvertaga en misslyckad jernvägsaffär.

Samme ärade talare yttrade äfven, att man icke borde öfverlemna åt regeringen att bestämma, hvilka enskilda jernvägsanläggningar staten skulle understödja. Detta yttrande har redan af den siste talaren blifvit besvaradt, och jag vill endast i afseende härå för min del nämna, att jag har fullkomligt förtroende till nuvarande regeringen, att den skulle opartiskt utlemna sådana låneunderstöd, liksom jag kan försäkra, att jag icke hört någon klagan öfver det sätt, hvarpå den förra regeringen använt det sist erhållna förtroendet i denna rigtning, så att denna farhåga kan jag för min del icke dela i fall så galet skulle vara, att det nu verkligen skall ytterligare göras något till understödjande af nya enskilda jernvägsanläggningar.

Herr Leijonancker yttrade, att frågan, huru våra jernvägar bära sig, redan är besvarad, och att således derom ingenting vidare vore att säga. För min del tviflar jag på, att denna fråga är på ett tillfredsställande sätt besvarad, ty uti ytterst få jernvägsaktiebolag hafva aktierna något värde och i ännu färre kunna aktierna säljas al pari! Och om jernvägarne verkligen nu bära sig såsom industri, hvarföre då icke lemna dem såsom hvarje annan industri att utveckla sig sjelfva? Bära de sig, så finnes det sannerligen ej något skäl för staten att komma med sitt förmynderskap och förhastadt drifva dem fram till en punkt, der de icke kunna bära sig.

Det yttrades af samme ärade talare, att jag skulle hafva begått ett misstag, då jag sade den 26 Januari att, om staten lemna en

million, så skulle ett sådant enskildt bolag taga 3 millioner ur den allmänna rörelsen. Nej, det var ingalunda något misstag. Jag har icke ansett mig kunna sträcka min tankeflygt till den djerfva höjd, att man skulle komma derhän, att, såsom Herr Leijonancker vill, staten skulle lemna 6 millioner och de enskilda aktieegarne endast 2 millioner. Jag har tänkt på att iakttaga statens gagn och bästa, men han förutsätter deremot, att hela bördan skall kastas på staten utan afseende på möjligheten för staten att återfå hvarken kapital eller ränta. Hvad Herr Leijonancker yttrat eller rättare insinuerat angående ämnen, som icke höra hit, försakar jag att nu upptaga till besvarande. Enligt Herr de Maré skulle åter, om staten lemnar 6 millioner, 3 millioner tagas ur den allmänna rörelsen. Det är just dessa proportioner, som innebära den största faran, ty ju mindre aktieegarne — „de stora ortintressena, såsom de kallas“, — lemna, desto närmare kommer den eventualitet, att staten kan blifva nödsakad att öfvertaga de jernvägar den sålunda med allt för betydliga lån understödt, för att på det sättet möjligen söka få ränta på de utlånade millionerna, bäst den gitter. Denna fara är alldeles icke otänkbar. Det går icke an att uti en offentlig diskussion citera enskilda jernvägsbolag, men jag tror verkligen, att, om man ser sig något omkring, man lätt skall finna, att ganska stora svårigheter på åtskilliga håll göra sig gällande, och att på en så vansklig säkerhet som en jernväg lemna lån till två tredjedelar af värdet, då man knappast på fastigheter å landet lemnar så höga lån, torde väl vara förändadt med en ganska stor fara, som man icke får förbise.

Den ärade talaren från Kalmar län yttrade, att han icke kunde instämma med mig uti att önska en paus i jernvägsbyggandet. Deruti har jag aldrig bedt honom instämma. Enligt exakta uppgifter, hvaraf jag tagit del, finnas för närvarande 57 till 60 mil jernvägsanläggningar under arbete, det vill säga af sådana jernvägar, hvarå arbete påbörjats, och jag tror sannerligen icke, att dessa mil hinna färdigbyggas på ett år.

Det finnes således icke någon tanke hos mig, att jernvägsbyggandet skall afstanna, men jag vill icke, att denna branche skall ytterligare uppdrivas, och derföre önskade jag, att man för ett år ville pausera med anslag eller lån till nya enskilda jernvägsanläggningar och icke utan besinning uppmuntra till nya företag. Vi hafva ju alldeles tillräckligt med jernvägar under byggnad, och folk, som sysselsätta sig dermed. Jag tror icke att folket vid dessa arbeten uppfostras på ett sätt, att vi böra önska en tillökning uti dessa härar, som draga än hit och än dit öfver hela landet. Det blir således visst ingen paus i jernvägsbyggandet, äfven om staten skulle upphöra att på ett onaturligt sätt framdrifva denna slags företagsamhet genom stora lån.

Men nu till en i mångas ögon obetydlighet, som kanske icke borde vidröras, nemligen *de årliga annuiteterna för ränta och amortering å statsskulden*. Vi se i budgeten, att de redan nu uppgå till 8 millioner, och om vi låna för hvarje år på samma sätt, så komma de att stiga betydligt högre. Fortsätta vi denna rörelse, till dess det

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

ovilkorligen efter andra länders erfarenhet blir en brytning i jernvägsaffärerna i stället för en jern utveckling, hvem får då betala dessa räntor, när jernvägsintressenterna icke längre kunna det? Jo, då drabbar det de skattdragande inom hela landet under alla möjliga titlar af bevillningsstadgan; då få de betala för det att vi nu varit för ifriga. Då vi veta och erkänna, att det icke inom landet finnes kapital att låna upp för att läsa fast i nya jernvägsföretag, måste dessa kapital alltså skaffas från utlandet, och hvad som då kvarstår såsom resultat är, att vi sugas af den ränta, som ovilkorligen skall såsom ett slags skatt årligen utgå till utlandet, och kunna vi icke få denna ränta af dem som fått låna penningarne af staten här hemma, så blir det de skattdragande, som få betala den. Jag ber herrarne vara öfvertygade om, att jag icke hyser någon synnerlig rädsla för finansiella förvecklingar, och kanske har jag äfven någon erfarenhet af sådana saker, men jag tycker det vara angenämare, om man gäfvde dementi åt dem, som i hela Europa tala om det förhastade i vårt tillvägagående, och att vi med ögonen öppna för faran deraf söka att framkalla en *jernvägskris*. Då vi hafva riksdagar hvarje år, kunna vi ju iakttaga någon varsamhet och nu se tiden an under ett år. Man skall vara förblindad af sina enskilda önskningsar, om man icke förmår inse, att den ekonomiska ställningen är grannlaga och bör såsom sådan varsamt behandlas.

Det är icke ur någon annan synpunkt, som jag yttrat mig, och då man tänker på, huru staten företrädesvis gynnat denna industrigren, tror jag att man äfven bör tänka på att åtminstone icke försvåra ställningen för alla andra industrigrenar. Under sistlidne november månad visades mig af en person, som eger kunskap uti dylika saker, en lista på icke mindre än 40 industriella företag, som voro under utvidgning eller ombyggande, och till hvilka ganska betydliga summor skulle erfordras.

Då man nu ser, huru knappt det är med penningar till just sådana företag, som icke begära eller kunna begära något understöd af staten, bör man, efter min tanke, också finna, det tiden nu är inne att iakttaga någon varsamhet i afseende på anslag till nya enskilda jernvägsanläggningar.

Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen till Stats-Utskottet.

Herr Tornerhjelm: Den näst siste ärade talaren tog mycket illa vid sig med afseende på mitt yttrande om köpsläende, emedan han sjelf suttit med uti regeringen och haft det angenäma uppdraget att dela ut dessa 10 millioner. Det är ju emellertid ganska naturligt, att man kan köpa enskilda intressen genom att tillfredsställa dem och att man derigenom kan få något inflytande på röstställningen och göra saken till en politisk fråga. Derpå hafva vi redan haft erfarenhet.

Den siste talaren yttrade, att han med fullkomligt förtroende skulle öfverlemna åt regeringen att bestämma, hvilka enskilda jernvägsanläggningar borde komma i åtnjutande af understöd från statens

sida. Jag har visserligen också förtroende för regeringen, ty jag har förtroende för alla regeringar — det är min pligt — men man kan ju äfven hysa förtroende för representationen, hvilket den siste ärade talaren icke tycktes göra, och jag tror för min del icke att den har gjort sig deraf ovärdig. Det visar ingalunda något misstroende emot regeringen att man vill bibehålla den rätt, som grundlagen lagt i representationens hand, att sjelf disponera öfver de penningar, som den skall anskaffa, och det är från denna synpunkt som jag yrkat, att representationen icke skall lemna denna rätt ifrån sig.

Den siste ärade talaren sade äfven, att man nog kan låna upp penningar, men man har derpå risken i behåll. Jag vill då fråga, huru förhållandet är med bankerna. Om de låna ut penningar emot dåliga säkerheter, få de visserligen stå risken, men risken är icke särdeles stor, derest den icke missbrukas, och det är icke min mening att den skall missbrukas, utan att man skall gå till väga med den största varsamhet, och då är risken ingen, på samma gång som staten genom sitt understöd uppfyller en skyldighet.

Samme talare beguade äfven två särskilda gånger uttrycket "angenämt" och ansåg att det skulle vara så angenämt för utlandets skull att nu icke göra något.

Jag tror för min del att, huru angenämt det än kunde vara att nu skjuta undan denna fråga, så vore det dock föga klokt, ty det är en fråga, som ovilkorligen skall komma åter, och det kan då blifva mycket mindre angenämt att taga hand om densamma.

Herr Manuerskantz: Det skall icke vara många gånger som man uti Riksdagens protokoll kan finna något yttrande af mig i fråga om jernvägsanläggningar och anslag dertill, men jag känner mig nu uppmanad att säga några ord, emedan jag anser, att den förste ärade talaren i ämnet framställt förhållandena uti en dager, som efter min uppfattning icke kan vara riktig. Man har uppfattat hans yttrande så, att han önskade ett uppehåll i jernvägsanläggningar inom vårt land, men, efter hvad han nu sedan förklarar, afser han icke ett ovilkorligt uppehåll med byggandet af jernvägar, utan endast ett uppehåll i understödandet från statens sida af enskilda jernvägsanläggningar. Det är just vid denna del af frågan, som jag ber att få hålla mig. Jag har alltid trott, att det är nödvändigt att iakttaga den största varsamhet uti alla ekonomiska företag och synnerligast uti dem, hvarpå staten, med användande af så betydliga kapital som till jernvägsanläggningars utförande erfordras, inlåter sig; men det kan efter min tanke icke anses för en rätt förstådd verklig varsamhet vid användandet af statens medel, att en tid gifva stora anslag till sådana företag och under en annan tid alldeles upphöra dermed, hvarigenom tvära afbrott i den lugna och jemna ekonomiska utveckling, som man inom sambället bör önska att befrämja, måste komma att framkallas. Då man en gång ansett nyttigt och börjat att lemna understöd från staten till enskilda jernvägsanläggningar, bör man icke plötsligt afbryta härmed och derigenom söka förhindra de orter, som ännu icke fått denna förmån, att deraf komma i åtnjutande. Men det finnes en ännu vig-

*Understöd för
enskild
jernväg.
(Forts.)*

Understöd för
enskilda
jernväg.
(Forts.)

tigare omständighet att taga i betraktande, och det är den, att, om man icke vill medgifva, att staten lemnar understöd till enskilda jernvägsanläggningar, vare sig i form af lån eller på något annat sätt, så framkallar man just de olägenheter, som af två föregående talare här blifvit framhållna, nemligen att man tvingar de enskilde att söka skaffa sig medel genom underhandlingar antingen med inhemska kapitalister och bankinrättningar eller med främmande entreprenörer, af hvilka de, om de lyckas få penningar eller medel till sina jernvägars byggande, dock icke kunna erhålla dem på andra vilkor, än att derigenom måste uppkomma en verklig förlust, ty det är naturligtvis icke möjligt för enskilde att skaffa sig medel på sådana vilkor som staten, allrahelst då de förre icke hafva någon reel säkerhet att för upplåningen erbjuda, och för att gifva ett begrepp om storleken af denna förlust, behöfver blott hänvisas på det förhållandet att, om enskilde för tilltänkta jernvägsanläggningar nu skulle vilja söka anskaffa penningar från kapitalister eller penningeanstalter, skulle de säkerligen icke alls kunna få dem från utlandet — och här hemma för närvarande icke för bättre pris än 80 procent, då deremot staten kan fortfarande göra sina upplåningar för omkring 100 procent. Det blefve således en verklig förlust af minst 20 procent, som nu skulle uppkomma, om man undanhölle de enskilda orterna all hjälp från staten och derigenom tvingade dem att sjelfva försöka göra upplåningar för de jernvägar, som de anse för sig oumbärliga.

Ännu en betänklighets sida af denna sak måste jag framhålla. Talaren på göteborgsbanken nämnde att, om man arbetar för häftigt och fastläser penningar både uti jernvägsföretag och de nya industriella anläggningar, som deraf blifva en följd, så drager man derigenom penningar från landets rörliga industri och handel. Detta är också ganska sant, men denna olägenhet blir ovilkorligen mycket större, om de enskilde, som icke kunna få penningar utifrån, nödgas göra upplåningar inom landet, ty just då dragas landets egna kapital från den användning på annat håll, som de förut haft, och man kan då möjligen hafva skäl säga, att det derigenom kommer att råda en viss knapphet uti landets för öfriga rörelsegrenar behöfliga penningetillgångar. Om upplåningen deremot sker genom statens försorg, kommer den antagligen att ske i utlandet, och då drager man således hit nya penningetillgångar för att genom dem både åstadkomma den förstärkta drifkraft för landets ekonomiska utveckling, som jernvägsanläggningarne utgöra, och, i den mån de indragna medlen ingå i landets rörelse, bereda tillfälle till nya arbetsföretag och större industriell verksamhet i alla riktningar. Blott man tillser, att man härvid går varsamt till väga, i rätt förhållande till landets tillväxande krafter och med noga afseende å de af staten upp- och utlånade medlens ändamålsenliga användande, tror jag att man derigenom, långt ifrån att göra någon skada, åstadkommer en lugn och kraftig fortgående utveckling af det industriella lifvet inom landets alla delar.

Det torde äfven böra tillses, huruvida icke staten, just genom att understödja nya enskilda jernvägsanläggningar, genom att framkalla ett stärkande tillflöde derifrån, gifver stöd åt rörelsen å de stora banor

som den sjelf byggt och gör det möjligt för sig att utan förlust fortgå med anläggande af nya hufvudbanor, hvarigenom den kommer uti en kraftigare ställning än förut och det blir oss möjligt att icke blott bära de stora ansträngningar, som vi gjort för åstadkommande af de banor vi redan ega, utan ock att upprätthålla och än vidare befrämja den starka utveckling af vårt lands alla krafter, som visat sig såsom en följd af redan utförda storartade arbeten.

Jag tror således icke det vara skäl att nu göra något afbrott, utan sedan man en gång ställt en bestämd summa till regeringens disposition för att befrämja de anläggningar, som företrädesvis kunde vara nyttiga, bör man enligt min tanke äfven nu vidtaga en lika åtgärd och lemna åt regeringen att tillse, huruvida icke de trakter, som hittills icke kommit i åtnjutande af några jernvägar, må kunna vara förtjenta af någon verksam hjälp af staten för deras åstadkommande. Jag tror, att den landsdel, som jag tillhör, då skall befinnas i alla afseenden vara så beskaffad, att den väl förtjenar att erhålla samma förmån, som så många andra delar af landet redan fått, och jag begagnar nu tillfället att förorda den motion, som åsyftar, att denna stora, folkrika och med industriella anläggningar så väl utrustade provins äfven måtte få någon del af det anslag, som kan blifva beviljad.

Jag instämmer alltså väl deruti att vi böra gå varsamt till väga; och hoppas, att de, som sitta uti Stats-Utskottet och regeringen, måtte uppgöra noggranna beräkningar öfver hvad statens krafter kunna tillåta och med anslagen till både statens och enskilda jernvägar inskränka sig derinom; men jag tror icke att vi böra följa de råd att stå alldeles stilla, som af den förste ärade talaren lemnats, utan hellre varsamt fortgå på den väg, som vi hittills lyckligen gått.

Öfverläggningen förklarades slutad, och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet följande, den 29 dennes bordlagda motioner:

N:o 30, af Herr *Leijonancker*, om understöd för en jernvägsanläggning emellan Göteborg och Engelholm eller Helsingborg;

N:o 31, af Herr *Brun*, om understöd för en jernvägsanläggning emellan vestra ändpunkten af Hudiksvall—Forssa jernväg och Sveg i Herjedalen;

N:o 32, af Herr *Frisk*, om ställande af ett anslag å 15 millioner kronor till Kongl. Maj:ts disposition för enskilda jernvägsanläggningars understödjande;

N:o 39, af Herr *Carleson*, om beviljande af ett lån å högst 2,200,000 kronor till understöd för en jernvägsanläggning från Hultheds station å Nässjö—Oskarshamns-banan till Vestervik; samt

N:o 40, af *densamme*, om beviljande af ett lån å högst 2,400,000 kronor till understöd för en jernvägsanläggning från Vestervik öfver Åtvidaberg till *Bersbo*.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *von Kochs* den 29 dennes bordlagda motioner:

N:o 33, om ändring af gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla allmänna vägar; samt

N:o 34, om ändring af gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med flera byggnader.

Föredrogs och lades till handlingarne Banko-Utskottets den 29 dennes bordlagda memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Herr Grefven och Talmannen förmälte, att till Tillfälligt Utskott blifvit hänvisade följande motioner:

N:o 2, af Herr *Storckenfeldt*, angående inställande af nattågen å statens jernvägar under vintern;

N:o 6, af Herr *von Strokirch*, angående tillsättande af en komité för behandling af frågan om förändrade bestämmelser rörande skyldigheten att bygga och underhålla allmänna vägar;

N:o 7, af Herr *Schönbeck*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande de med rektorsbefattningen vid Malmö högre elementarläroverk förenade inkomster;

N:o 8, af Herr *Croneborg*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om meddelande af förändrade föreskrifter rörande s. k. arbetsbetygs utfärdande;

N:o 9, af Herr *Hammarhjelm*, angående aflåtande af en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till förändrade lagbestämmelser rörande skogsliqvider vid laga skiften;

N:o 10, af *densamme*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om uppgörande af förslag till förändrade lagstadganden rörande boställsinnehafvares eller arrendators dispositionsrätt till skog å boställe eller annan staten tillhörig egendom;

N:o 12, af Herr *Almquist*, om vidtagande af åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning m. m.;

N:o 15, af Herr *Berg, C. O.*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om framläggande af förslag till skärpt lagstiftning rörande tillverkning och försäljning af bränvin;

N:o 20, af Herr *Dahm*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande fridlysning af småfågel;

N:o 23, af Herr *Hammarhjelm*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om skärpning af straffbestämmelserna i Kongl. förordningen angående villkoren för försäljning, till förtäring på stället, af vin, maltdrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker; samt

N:o 26, af Herr *Wallenberg*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om framläggande af förslag till sådan ändring af konkurslagen, att beslut om konkursbos utredning medelst s. k. administration må kunna fattas.

Hvarefter Herr Grefven och Talmannen framstälde särskilda propositioner derå, att motionerna under N:is 6, 9, 10, 15, 23 och 26 skulle behandlas af ett Tillfälligt Utskott N:o 1, samt motionerna under N:is 2, 7, 8, 12 och 20 af ett Tillfälligt Utskott N:o 2; och blefvo samtliga dessa propositioner med ja besvarade.

Vidare hemstälde Herr Grefven och Talmannen, att Tillfälliga Utskottet N:o 1 skulle bestå af sju ledamöter och tre suppleanter samt Tillfälliga Utskottet N:o 2 af fem ledamöter och två suppleanter; hvilket jemväl bifölls.

Slutligen föreslog Herr Grefven och Talmannen, att val af ledamöter och suppleanter i de Tillfälliga Utskotten skulle företagas nästkommande Onsdag den 2 Februari; och lemnade Kammaren härtill sitt samtycke.

Justerades fyra protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2 e. m.

Infidem
O. Brakel.

Onsdagen den 2 Februari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne Januari.

Herr Sjöbring begärde och erhöll ledighet från riksdagsgörömlen under tre veckors tid från den 7 innevarande månad.

Företogs val af sju ledamöter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grefve Lewenhaupt, Claes	med 75 röster.
Herr Lindgren	” 75 ”
Herr Leijonancker	” 75 ”
Herr Stråle	” 75 ”
Herr Svedberg	” 75 ”
Herr de Maré, G.	” 74 ”
Herr Hammarhjelm	” 74 ”

Företogs val af fem ledamöter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Almquist	med 65 röster.
Herr Dahm	” 65 ”
Herr Roos	” 65 ”
Herr Schönöeck	” 63 ”
Herr Adelsköld	” 62 ”

Företogs val af tre suppleanter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Berg, C. O.	med 50 röster,
Herr Larsson, Anders	„ 50 „
Herr von Storkirch	„ 49 „

sedan ordningen mellan de två förstnämnde blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af två suppleanter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Storckenfeldt	med 39 röster, och
Herr Croneborg	„ 35 „

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

O. Brakel.
